

Kodeks for god videnskabelig praksis

Københavns Universitet

Tiltrådt af LT d. 13.6.18

Indholdsfortegnelse

1 INTRODUKTION	3
2 GOD VIDENSKABELIG PRAKSIS	3
2.1 Planlægning og udførelse af forskning.....	3
2.2 Dataadministration.....	4
2.2.1 Behandling af personoplysninger.....	4
2.3 Publicering og formidling	5
2.4 Forfatterskab.....	5
2.5 Forskningsamarbejde	6
2.6 Interessekonflikter	6
3 UNDERVISNING OG VEJLEDNING I GOD VIDENSKABELIG PRAKSIS.....	7
3.1 Undervisning og vejledning.....	7
3.2 Råd og vejledning om god videnskabelig praksis	7
3.2.1 Named Persons.....	7
3.2.2 Forskningsetiske komitéer:	8
3.2.3 Praksisudvalget	8
4 VIDENSKABELIG UREDELIGHED OG BRUD PÅ GOD VIDENSKABELIG PRAKSIS .	9
5 LINKS	11

1 Introduktion

Københavns Universitet er en klassisk viden- og kulturbærende institution. Gennem fri og nysgerrighedsdrevet forskning udvider universitetets forskere og studerende horisonter med ny viden og er med til at præge samfundsudviklingen. Sådant har det været siden 1479. Principper som ærlighed, gennemsigtighed og ansvarlighed vil altid være en integreret del af at bedrive forskning på Københavns Universitet og gælder for alle videnskabelige fagområder.

Københavns Universitets Kodeks for god videnskabelig praksis er baseret på [Den danske kodeks for integritet i forskning](#) og betyder, at Københavns Universitet:

1. Har klare standarder for god videnskabelig praksis.
2. Tilbyder undervisning og vejledning i god videnskabelig praksis.
3. Har klare regler og procedurer for Universitetets håndtering af mistanke om videnskabelig uredelighed eller brud på god videnskabelig praksis.

Den generelle ansvarsfordeling indebærer, at den enkelte forsker er ansvarlig for at sikre, at offentliggjorte resultater er præcise, pålidelige og i overensstemmelse med alle relevante bestemmelser. Universitetets ledelse er ansvarlig for at fremme og opretholde et miljø, der understøtter god videnskabelig praksis gennem undervisning, uddannelse og vejledning, samt for at håndtere eventuelle brud på god videnskabelig praksis.

Derudover, skal al relevant lovgivning og rapporteringsforpligtelse overholdes, og enhver, som forsker på Københavns Universitet, er ansvarlig for at gøre sig bekendt med den gældende lovgivning og forordninger inden for deres forskningsområde.

Københavns Universitet har udarbejdet en række relaterede politikker og retningslinjer vedrørende god videnskabelig praksis, som kan findes på [Forskningsportalen](#) på KUnet.

2 God videnskabelig praksis

Ifølge [Den danske kodeks for integritet i forskning](#) omfatter god videnskabelig praksis seks grundlæggende standarder fra planlægningsfasen til formidling af resultater:

1. Planlægning og udførelse af forskning
2. Dataadministration
3. Publicering og formidling
4. Forfatterskab
5. Forsknings samarbejde
6. Interessekonflikter.

I de følgende afsnit uddybes disse seks standarder, som de forstås på Københavns Universitet. Det er den enkelte forsker og forskningsgruppes ansvar at følge disse standarder og at sikre den nødvendige dokumentation i overensstemmelse med fagets traditioner.

2.1 Planlægning og udførelse af forskning

Ifølge [Den danske kodeks for integritet i forskning](#) er ansvaret for planlægning og udførelse af forskning fordelt som følger:

- i. Forskerne er ansvarlige for planlægning og udførelse af deres forskning.

- ii. I løbet af hele forskningsprocessen bør forskerne foretage evalueringer for at afgøre, om der er særlige omstændigheder, som kræver tilladelser, godkendelser osv., f.eks. godkendelse fra en videnskabsetisk komité eller et institutionelt udvalg.
- iii. Forskere bør ikke indgå aftaler (f.eks. med sponsorer eller andre), der begrænser deres adgang til deres egne data og muligheden for at analysere og udgive disse data uafhængigt, medmindre sådanne adgangsbegrænsninger er berettigede i kraft af de specifikke omstændigheder.
- iv. Universitetet bør have relevante politikker for korrekt forvaltning af forskningsplanlægning og -udførelse og for procedurer angående nødvendige godkendelser og tilladelser.

For at sikre integriteten af forskning foretaget i samarbejde med eksterne parter er det vigtigt, at forskningsprojektet planlægges forud for igangsættelsen på en måde, der kan dokumenteres efterfølgende.

Niveauet for de formelle forholdsregler, der skal træffes ved planlægning og udførelse af forskning, kan variere betydeligt efter forskningsprojektets størrelse eller på grund af forskellige videnskabelige traditioner.

I nogle tilfælde vil det være relevant at tilpasse projektplanen undervejs og eventuelt justere projektets aftaler og deltagersammensætning.

2.2 Dataadministration

God videnskabelig praksis omfatter korrekt administration af primært materiale og data. Hovedformålet med dataadministration er at sikre transparent og troværdig forskning.

Københavns Universitet tilslutter sig en politik for dataadministration, som respekterer principperne om [FAIR data management](#) (FAIR: findable, accessible, interoperable and reproducible data).

Alle forskere og forskningsgrupper skal sikre, at forskningsdata håndteres i overensstemmelse med den bedste praksis inden for deres fagområde.

Københavns Universitet har etableret en organisation til at understøtte dataadministration, herunder en følgegruppe for datamanagement, samt udpegnen af en informations sikkerhedschef og en databeskyttelsesrådgiver (DPO).

Find mere information i [KU's politik for forskningsdata](#). Ansatte kan finde data management-værktøjet [DMPonline](#) samt andre redskaber og retningslinjer på KUnet.

2.2.1 Behandling af personoplysninger

Københavns Universitet har udarbejdet et regelsæt om beskyttelse af personoplysninger for at sikre, at disse oplysninger ikke misbruges, og at personer, hvis data bruges i et projekt, underrettes om, hvem der behandler deres data, hvordan og med hvilket formål. For at udbrede viden og tilbyde rådgivning om beskyttelse af personoplysninger har Københavns Universitet udnævnt en databeskyttelsesrådgiver (DPO).

Københavns Universitet har frivilligt valgt at opretholde et system, hvor behandling af personoplysninger i forskningsprojekter og biobanker skal registreres, også efter at de lovbestemte krav udløber, når den nye persondataforordning (GDPR) afløser den eksisterende persondatalov den 25. maj 2018.

Registreringen indgår i en fælles fortegnelse over behandling af personoplysninger på Københavns Universitet. Fortegnelsen præsenteres for Datatilsynet ved tilsynsbesøg. Fortegnelsen medvirker til

at sikre overholdelse af lovgivningen og sikrer samtidig, at alle projekter opnår de nødvendige godkendelser for at leve op til eventuelle krav fra bevillingsgivere, dataleverandører og forskningsetiske komitéer.

De aktuelle regler om brug af personlige data i forskning kan findes på [Forskningsportalen](#) på KUnet.

2.3 Publicering og formidling

Universitetsloven foreskriver, at universiteterne skal formidle deres forskning og dele deres viden med det omkringliggende samfund. Publicering og anden kommunikation er en afgørende forudsætning for at fagfællebedømme, evaluere og diskutere de opnåede forskningsresultater. Denne formidling skal være ærlig, gennemsigtig og præcis.

Det forventes, at alle forskere på Københavns Universitet:

1. Publicerer deres forskning i anerkendte og relevante videnskabelige medier, fx tidsskrifter, monografier og antologier.
2. Sikrer relevant kvalitetskontrol (fagfællebedømmelse eller kritisk diskussion med kolleger)
3. Kommunikerer deres forskning til offentligheden, når det er relevant, og støtter den offentlige debat og demokratiske beslutningsprocesser
4. Oplyser det videnskabelige grundlag for deres offentlige udtalelser.

Københavns Universitet understøtter forskere i disse bestræbelser ved at fremme en kultur med kritisk og åben debat samt ved at tilbyde vejledning i forskningsformidling, kommunikation og publiceringsstrategi, herunder Open Access.

Ansatte kan finde flere oplysninger på [Forskningsportalen](#) på KUnet.

2.4 Forfatterskab

Antallet af publikationer, impact faktorer og H-indeks nogle af de vigtigste parametre, der bruges til at måle en forskers kvalitet. Fordi publikationer er en faktor i konkurrencen om finansiering og stillinger, er det vigtigt, at forfatterskab afspejler, hvem der faktisk har lavet arbejdet og fortjener anerkendelsen.

Gennemsigtighed med hensyn til forfatterskab er også afgørende, fordi det gør det muligt at placere ansvar for videnskabelig uredelighed eller ringe forskningspraksis. I takt med at publikationer er blevet vigtigere, er der blevet formet retningslinjer for reelt forfatterskab.

En forståelse af retningslinjerne for forfatterskab er afgørende både for forskningens integritet, men også for at kunne navigere i det ofte komplicerede samarbejde om artikler, som forskere er involveret i.

Københavns Universitet har udarbejdet en "[Kodeks for forfatterskaber](#)", der er baseret på [Vancouver-reglerne](#), og anfører, at "alle personer, der opfylder disse kriterier, bør anerkendes som en forfatter:

- Væsentlige bidrag til idé bag eller design af arbejdet eller til tilvejebringelsen, analysen eller fortolkningen af data til arbejdet, og
- udformning af arbejdet eller kritisk revidering i forbindelse med betydningsfuldt intellektuelt indhold, og
- endelig godkendelse af den version, der skal publiceres, og
- aftale om at være ansvarlig for alle aspekter af det udførte arbejde ved at sikre, at spørgsmål i relation til præcisionen eller integriteten af enhver del af arbejdet bliver tilstrækkeligt undersøgt og løst."

Læs mere om [Vancouver-reglerne](#) her.

2.5 Forskningsamarbejde

Københavns Universitet udfører forskningsamarbejde med private og offentlige organisationer. Det er Universitetets ambition at være en attraktiv samarbejdspartner for eksterne partnere.

Forskere ved Københavns Universitet kan ikke indgå bindende juridiske aftaler og samarbejder med eksterne parter på vegne af Universitetet. En aftale er kun gyldig, hvis en underskriftsbemyndiget leder har underskrevet aftalen.

Tech Trans Kontoret på Københavns Universitet forhandler alle aftaler, der indeholder IPR, herunder forskningsamarbejdsaftaler og kommercialiseringsaftaler (licensaftaler). Tech Trans Kontoret sikrer, at aftalerne overholder love og regler for offentlige forskningsinstitutioner samt gældende standarder for god videnskabelig praksis. I alle aftaler er det en forudsætning, at Universitetets forskere er i stand til at offentliggøre forskningsresultaterne og bruge dem til forskningsformål.

Uddybelse af retningslinjer mv. kan findes i: "[Københavns Universitets kodeks for god videnskabelig praksis i forskningsamarbejder med eksterne partnere](#)", "[Københavns Universitets kodeks for myndighedsbetjening](#)", "[KU's praktiske guide til forskere vedrørende samarbejde med eksterne parter](#)" og "[Princippapir vedrørende forskningsfrihed](#)".

2.6 Interessekonflikter

Københavns Universitet samarbejder med private virksomheder, offentlige institutioner og organisationer. Universitetet ønsker at opretholde og styrke forskningsamarbejdet med eksterne parter med henblik på at øge relevansen af den bedrevne forskning til gavn for samfundet.

Ifølge [Den danske kodeks for integritet i forskning](#) defineres en interessekonflikt som en situation, hvor finansielle eller andre interesser kan kompromittere eller påvirke den professionelle vurdering.

I de værste tilfælde kan interessekonflikter føre til uredelig forskning, som skader offentlighedens tillid til videnskaben. Men interessekonflikter kan også påvirke forskningens retning og fortolkning på mere subtile måder.

Officiel monitorering og tilkendegivelse af mulige interessekonflikter er centralt i håndteringen af interessekonflikter, og derfor skal alle forskere på Københavns Universitet oplyse samarbejder og eventuelle interessekonflikter på deres online forskerprofil via CURIS.

For at sikre gennemsigtighed om mulige interessekonflikter er Københavns Universitets regler om eksterne samarbejder klare. Formålet med reglerne er at give forskerne de bedst mulige betingelser i samarbejdet med omverdenen og at undgå interessekonflikter, når de indgår i eksternt samarbejde.

Reglerne sikrer, at:

- forskningsresultaterne ikke påvirkes af eksterne parter særinteresser
- forskerne fortsat kan offentliggøre og præsentere deres forskningsresultater
- der er gennemsigtighed om mulige interessekonflikter
- tavshedspligten overholdes.

Se også [KU's regler for bibeskæftigelse](#) i Medarbejderguiden.

3 Undervisning og vejledning i god videnskabelig praksis

Det er universitetets ansvar at ansprende til åben og kritisk akademisk diskussion – en diskussion, der er afgørende for at bevare og udvikle principperne for god videnskabelig praksis og forebygge videnskabelig uredelighed.

For at udbrede det nødvendige kendskab og den organisatoriske parathed til at håndtere brud på Københavns Universitets Kodeks for god videnskabelig praksis arbejder Københavns Universitet løbende med at fremme en universitetskultur, der er baseret på ærlighed, gennemsigtighed og ansvarlighed.

Dette gøres gennem uddannelse og vejledning samt ved at samarbejde med institutioner, der tilbyder rådgivning om og håndtering af mistanker om videnskabelig uredelighed eller brud på god videnskabelig praksis.

3.1 Undervisning og vejledning

Alle forskere på Københavns Universitet (på BA-, KA-, ph.d.-, postdoc-, adjunkt-, lektor- og professorniveau, fastansatte såvel som gæster) skal orientere sig i Københavns Universitets Kodeks for god videnskabelig praksis. For at fremme og understøtte dette har Universitetet lanceret en række initiativer:

- Alle nye ansatte skal i forbindelse med underskrivelsen af deres ansættelseskontrakt erklære sig bekendte med og enige i Københavns Universitets Kodeks for god videnskabelig praksis.
- Principperne for god videnskabelig praksis indgår som akademisk læringsmål på alle BA og KA studiestartsforløb, senest fra starten af undervisningsåret 2020.
- Alle ph.d.-studerende og nye hovedvejledere skal gennemføre et kursus i god videnskabelig praksis.
- Eksisterende hovedvejledere skal gennemføre et kursus i god videnskabelig praksis.
- Alle ansatte og studerende på Universitetet har adgang til et online-kursus i forskningsintegritet, [Epigeum](#).

3.2 Råd og vejledning om god videnskabelig praksis

Københavns Universitet har etableret et antal institutioner til at rådgive om spørgsmål vedrørende god videnskabelig praksis på flere niveauer. Hvert fakultet har udnævnt en *Named Person*, der tilbyder rådgivning om principperne for god videnskabelig praksis samt i relation til videnskabelig uredelighed.

Desuden kan forskningsetiske komitéer nedsættes på alle fakulteter efter behov. Endelig har Universitetet nedsat et praksisudvalg, som er ansvarlig for at artikulere normer for god videnskabelig praksis, behandle mistanker om videnskabelig uredelighed og brud på god videnskabelig praksis, og som kan indstille sager til Nævnet for Videnskabelig Uredelighed.

3.2.1 Named Persons

Hvert fakultet på Københavns Universitet har udpeget såkaldte *Named Persons*. En *Named Person* har flere forskellige ansvarsområder:

- At holde fokus på god videnskabelig praksis på Fakultetet
- At rådgive om god videnskabelig praksis

- At rådgive om håndteringen af mistanker om brud på god videnskabelig praksis

Fakulteternes Named Person er et uafhængigt organ. Alle ansatte og studerende kan kontakte Fakultets Named Person med spørgsmål om god videnskabelig praksis.

Enhver sag, hvor der er mistanke om brud på principperne for god videnskabelig praksis, eller mistanke om videnskabelig uredelighed, skal indgives til Praksisudvalget. Udvalget vil afgøre, om sagen skal oversendes til Nævnet for Videnskabelig Uredelighed, jf. [Lov om videnskabelig uredelighed mv.](#), § 10 og § 11.

3.2.2 Forskningsetiske komitéer:

Københavns Universitet ønsker at sikre, at alle forskningsaktiviteter, der medfører etiske overvejelser, udføres på en måde, som tilgodeser rettigheder, værdighed og velfærd for alle involverede mennesker og dyr, og som minimerer risici for alle deltagere, forskere, tredjemand og for Universitetet som helhed.

I henhold til international politik om forskning, der involverer menneskelige deltagere, samt nationale regler og EU-regler om personoplysninger, vil Københavns Universitet sikre, at de relevante etiske bedømmelser kan indhentes for alle forskningsprojekter på Universitetet.

Forskningsetiske komitéer kan nedsættes på alle fakulteter efter behov. Forskningsetiske komitéer vurderer forskningspraksis med særlig opmærksomhed på de relevante etiske overvejelser inden for de forskellige fagområder.

Specifikt tilbyder forskningsetiske komitéer etiske bedømmelser af forskningsprojekter – og for nogle komitéers vedkommende også af publikationer – som kræves af bevillingsgivere eller videnskabelige forlag, og som falder uden for de regionale videnskabsetiske komitéers eller andre nationale institutioners område.

3.2.3 Praksisudvalget

Praksisudvalget er nedsat af rektor og er et internt udvalg sammensat af repræsentanter udpeget af de akademiske råd ved Universitetets seks fakulteter. Praksisudvalget behandler spørgsmål om god videnskabelig praksis i overensstemmelse med [Lov om videnskabelig uredelighed m.v.](#).

Praksisudvalget bidrager til at klargøre de eksisterende normer for god videnskabelig praksis og kan behandle konkrete sager, hvor der er mistanke om brud på god videnskabelig praksis. Hvis Praksisudvalget efter behandlingen af en sag finder grund til at mistænke, at der er tale om videnskabelig uredelighed, indstiller Praksisudvalget sagen til Nævnet for Videnskabelig Uredelighed.

Praksisudvalget behandler sager indleveret i form af skriftlige klager: Sager, der forelægges af ansatte, som ønsker deres navn rensat i kølvandet på rygtedannelse, sager indleveret af rektor, og sager, som Praksisudvalget selv vurderer er af "særlig betydning." Praksisudvalget afholder også konferencer om forskellige emner, som er relevante for god videnskabelig praksis.

Ansatte kan finde mere information om [Named Persons](#), [forskningsetiske komitéer](#) og [Praksisudvalget](#) på [Forskningsportalen](#).

4 Videnskabelig uredelighed og brud på god videnskabelig praksis

Alle nuværende og tidligere ansatte, videnskabeligt såvel som administrativt personale, samt studerende og personer uden tilknytning til Universitetet – og Københavns Universitets ledelse i særdeleshed – er forpligtet til at reagere på mistanke om brud på god videnskabelig praksis på Københavns Universitet.

Fakultetets Named Person kan rådgive om, hvordan man går videre med en mistanke om brud på god videnskabelig praksis eller videnskabelig uredelighed. Man kan også dele sin mistanke med ledere ved Universitetet eller Praksisudvalget, som vil undersøge og behandle sagen.

Hvis der er mistanke om brud på god videnskabelig praksis, bør Københavns Universitets Kodeks for god videnskabelig praksis anvendes. I overensstemmelse med [Den danske kodeks for integritet i forskning](#) betyder det, at:

- De personer, der er involveret i håndteringen af mistanken, og som varetager undersøgelsen, bør være upartiske.
- Personer, der varetager undersøgelsen, bør være i besiddelse af professionelle kompetencer inden for de specifikke forskningsområder og have omfattende viden om ansvarlig forskningspraksis. Hvis det er muligt, bør en eller flere af disse personer have erfaring med sager om videnskabelig uredelighed og/eller brud på ansvarlig forskningspraksis.
- Partnerne i sagen bør involveres direkte i behandlingen af sagen ved at få mulighed for at kommentere undersøgelsens materiale og ved løbende at blive informeret om sagens forløb.
- Parterne i sagen bør så vidt muligt beskyttes ved, at:
 - personer, der fremlægger mistanker i god tro ("whistleblowere"), er beskyttet mod repressalier.
 - klager, der udelukkende fremlægges i ond tro (som chikane), i sig selv bør betragtes som brud på ansvarlig forskningspraksis.
 - parternes identiteter så vidt muligt holdes fortrolige.
- Lignende sager/tilfælde bør behandles ens.
- Procedurene for undersøgelsen bør være offentligt tilgængelige.
- Sager bør afsluttes på effektiv vis, så ingen person er part i en undersøgelse i længere tid end højst nødvendigt.

Københavns Universitet tilslutter sig Nævnet for Videnskabelig Uredeligheds definition af [videnskabelig uredelighed og tvivlsom forskningspraksis](#):

[Lov om videnskabelig uredelighed m.v.](#) definerer videnskabelig uredelighed som "Fabrikering, forfalskning og plagiering, som er begået forsætligt eller groft uagtsomt ved planlægning, gennemførelse eller rapportering af forskning.

- Fabrikering: Uoplyst konstruktion af data eller substitution med fiktive data.
- Forfalskning: Manipulation af forskningsmateriale, udstyr eller processer samt ændring eller udeladelse af data eller resultater, hvorved forskning fremstår misvisende.
- Plagiering: Tilegnelse af andres ideer, processer, resultater, tekst eller særlige begreber uden retmæssige kreditering"

[Lov om videnskabelige uredelighed m.v.](#) definerer tvivlsom forskningspraksis som:

"Brud på alment anerkendte standarder for ansvarlig forskningspraksis, herunder standarderne i den danske kodeks for integritet i forskning og andre gældende institutionelle, nationale og internationale praksisser og retningslinjer for integritet i forskning."

Mere information kan findes på [Praksisudvalgets hjemmeside](#).

5 Links

[Lov om videnskabelige uredelighed mv.](#)

[Den danske kodeks for integritet i forskning](#)

[Data Management Planner *DMPonline*](#)

[Epigeum](#)

[Praksisudvalgets hjemmeside](#)

[Forskningsportalen](#)

[Medarbejderhåndbogens regler om bibeskæftigelse](#)

[Tech Trans Kontorets pixiguide “Interessekonflikter”](#)

[Københavns Universitets kodeks for myndighedsbetjening](#)

[Københavns Universitets kodeks for forfatterskaber](#)

[KU’s politik for forskningsdata](#)

[Princippapir vedr. forskningsfrihed](#)

[Københavns Universitets overordnede principper for samarbejder med eksterne parter](#)

[Kodeks for god videnskabelig praksis i forskningssamarbejder med eksterne parter](#)

[Vancouver Rules](#)